

саме – удосконаленню фонетичних, морфемних, лексичних, графічних, орфографічних, монологічних та інших умінь.

У процесі розв'язання тих чи інших компетентнісно зорієнтованих завдань паралельно можуть розвиватися й інші компетентності, зокрема математична, компетентності в галузі природничих наук, інноваційність, екологічна компетентність, громадянські та соціальні компетентності, культурна компетентність, підприємливість і фінансова грамотність.

Також компетентнісно зорієнтовані завдання мають високий потенціал щодо формування наскрізних умінь, розвитку емпатії та інших цінностей, а також стимулюють в учнів розвиток пізнавальних інтересів, формують потребу до постійного самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>.
2. Пономарьова К. Компетентнісно орієнтовані завдання з української мови: особливості конструювання та застосування. URL: <http://surl.li/fwsqv>.

Методичні особливості навчання молодших школярів розв'язувати задачі алгебраїчним методом

Ольга ГЕЗЕЙ,
старший викладач кафедри
методики дошкільної та початкової освіти
КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
olgagezey@ukr.net

У статті проаналізовано теоретичні надбання учених-педагогів і психологів із проблеми формування свідомих умінь розв'язувати текстові задачі, а також труднощі, які мають місце під час розв'язування задач. Окреслено питання формування в молодших школярів умінь розв'язувати текстові задачі алгебраїчним методом, запропоновано методичні прийоми, етапи розв'язування задач алгебраїчним методом. Надано поради щодо організації роботи над складанням рівнянь до деяких текстових задач.

Ключові слова: математична компетентність, змістова лінія «Математичні задачі і дослідження», загальнодержавний моніторинг якості початкової освіти, алгебраїчний метод розв'язування задач, перекодування.

*Хороший учитель повинен розуміти, що
жодну задачу не можна вичерпати до
кінця.*

Д. Поля

Програма з математики для 1-4 класів укладена відповідно до математичної освітньої галузі, спрямована на реалізацію її мети й завдань, визначених у Державному стандарті початкової освіти, ґрунтується на відповідному змісті Базового компонента дошкільної освіти, спрямована на підвищення якості початкової освіти.

Основним завданням навчання математики є опанування учнями *предметної математичної компетентності* – особистісного утворення, що характеризує здатність учня створювати математичні моделі процесів навколишнього світу, застосовувати досвід математичної діяльності під час розв’язування навчально-пізнавальних і практично зорієнтованих задач.

Досягнення мети передбачає виконання таких завдань: формування розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу; формування досвіду використання математичних знань і способів дій для розв’язування навчальних і практичних задач; розвиток математичного мовлення, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей; формування здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв’язування навчальних і практичних задач.

Одним із завдань математики є формування вмінь розв’язувати задачі, розпізнавати практичні проблеми, які можна вирішити із застосуванням математичних методів. У зв’язку з цим особливо значуща роль відведена *змістовій лінії* «Математичні задачі і дослідження», метою якої є: формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв’язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень [6, с. 52].

Уміння розв’язувати задачі учені, зокрема М. Богданович, С. Скворцова, Н. Листопад, О. Гісь, Л. Фрідман трактують як формування загального уміння та окремих умінь розв’язувати задачі певних видів.

Як же правильно організувати роботу над задачею? Пропонуємо вам уривок з оповідання «Репетитор»: «Учитель бере задачник і диктує: «Купець купив 138 аршинів чорного і синього сукна за 540 гривень. Скільки він купив синього і чорного сукна окремо, якщо синє коштувало 5 грн за аршин, чорне 3 грн за аршин?»».

- Повторіть задачу.

Петро повторює задачу й одразу, не говорячи ні слова, починає ділити 540 на 138.

- Для чого ж ви ділите? Остача виходить? Тут не може бути остачі.

- Додати 5 і 3, а потім поділити 540 на 8? Може так?».

Чи не нагадає вам цей уривок епізод уроку математики, коли діти починають угадувати, якою дією будемо розв’язувати задачу? Дуже часто спостерігаємо формальний підхід під час роботи над задачею. З чотирьох арифметичних дій обов’язково хтось вгадає потрібну дію...

Чому в дітей виникають труднощі під час роботи над задачею?

Як організувати роботу, щоб діти навчилися розв’язувати задачі?

Досліджуючи теоретичні надбання педагогів-класиків, учених-педагогів ХХ століття (В. Краєвський, І. Лернер О. Савченко, В. Данилов, О. Онопрієнко, С. Скворцова), а також роботи психологів (П. Гальперін, З. Калмикова, І. Якиманська, Ж. Піаже, В. Львовський) із проблеми формування усвідомлених знань учнів, ми виокремили основні шляхи формування свідомих умінь розв’язування сюжетних задач: установлення зв’язків між знаннями, утворення системи знань, оволодіння мислительними операціями (порівняння, узагальнення, аналіз, синтез, індукція, дедукція), перетворення інформації шляхом її кодування та декодування. До показників свідомого розв’язання сюжетних задач відносимо вміння учнів переходити від конкретного змісту задачі до абстрактного та навпаки,

мислити згорнутими структурами (записувати за допомогою числового, алгебраїчного виразу залежності, представлені в задачі), розкласти числовий чи алгебраїчний вираз на послідовні етапи та співвіднести їх із текстом.

Ситуація в Україні обумовила значні навчальні втрати, особливо зі сформованості вміння розв'язувати задачі.

Результати загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» (2018, 2021, 2024 рр.) актуалізували задовану проблему початкової школи – несформоване в учнів загальне уміння розв'язувати математичні задачі. Під час аналізу результатів помічено, що на успішність роботи над задачею значною мірою вплинуло вміння аналізувати текст задачі й будувати на основі аналізу допоміжну модель задачі. За дослідженням, що було проведено кафедрою методики дошкільної та початкової освіти спільно з кафедрою природничо-математичних дисциплін, якість підготовки молодших школярів щодо умінь розв'язувати сюжетні задачі вчителі початкових класів оцінюють у 4 бали, а вчителі п'ятих класів – у 3 бали (за 5-бальною шкалою) [2, с. 58 – 68].

Серед труднощів, які мають місце при розв'язуванні задач, респонденти називають такі: невміння осмислено прочитати текст задачі, виділити її логічні частини, опорні змістові елементи; установлювати зв'язки між даними та шуканими величинами; самостійно скласти план розв'язування; зробити схематичну модель, працювати з готовими моделями; використовувати набуті знання для розв'язання практичних потреб. Також педагоги вказують на слабкі обчислювальні навички, несформованість загальних умінь розв'язувати задачі (часто учні діють нераціонально, методом спроб і помилок).

Проаналізувавши відповіді слухачів, чинні підручники з математики, ми дійшли висновку: під час навчання математики недостатньо використовується задачний матеріал, хоча саме у віці 7 – 12 років є найбільше можливостей для формування гнучкості мислення. Крім того, недоліками навчання математики є ізольованість, розрізненість навчального матеріалу, відсутність системи в конструюванні задач, формалізм у роботі вчителя, що не сприяє належному формуванню міцних знань. У підручниках із математики зроблено спробу урізноманітнити роботу над задачею. С. Скворцова, О. Онопрієнко, М. Богданович, Г. Лищенко, О. Гісь та інші пропонують різні види роботи над задачею, а саме: складання задач за схемами, малюнками, доповнення умови задачі, зміна умови задачі, запитання, порівняння задач та їх розв'язування, розв'язування задач різними способами, розв'язування задач алгебраїчним способом тощо.

Одним із методів розв'язання задач є алгебраїчний метод. Розв'язування задач алгебраїчним методом у Типовій освітній програмі (3 – 4 класи), розробленій під керівництвом О. Савченко, винесено в додаткові теми [6, с. 56, 59].

Виникає питання: чи можуть усі молодші школярі розв'язувати задачі алгебраїчним способом. Шукаючи відповідь на це питання ми звернулися до психолого-педагогічних досліджень про єдність знань і дій у процесі формування в дітей узагальнень. Узагальнення відносяться як до ознак, що визначають зміст і структуру задач, так і до дій, які виконуються під час їх розв'язання. Виділення істотних ознак умови задачі, їх порівняння й узагальнення здійснюється шляхом мислительних дій, а узагальнення цих дій спирається на виділення спільних ознак у структурі математичної задачі. Ще І. Ньютон говорив, що для розв'язання задач

необхідно лише перекодувати її зі звичайної мови на мову символічних виразів – мову алгебри. Це перекодування означає складання рівняння, корені якого дають відповідь на запитання задачі. З іншого боку, дослідження психологів, зокрема В. Давидова, доводять, що молодші школярі можуть повноцінно засвоїти опис значень величин і чисел засобами буквеної символіки. С. Скворцова також наголошує, що з метою забезпечення перспективності в навчанні математики пропедевтична робота з цього питання обов'язково повинна проводитися в початковій школі [5, с. 269].

Розв'язати задачу алгебраїчним методом – значить знайти відповідь на запитання задачі шляхом складання та розв'язання рівняння. Текстові задачі алгебраїчним методом розв'язують за такою схемою:

1. Виділяють величини, про які йдеться в задачі, і встановлюють залежності між ними.

2. Уводять змінну (позначають буквами невідомі величини).

3. За допомогою уведених змінних і даних задачі складають рівняння;

4. Розв'язують одержане рівняння.

5. Перевіряють знайдений корінь рівняння та записують відповідь.

Формування в молодших школярів узагальнених способів розв'язання текстових задач необхідно проводити поетапно. **Ми виділили такі етапи навчання розв'язувати задачі алгебраїчним способом:**

1. Запис числових рівностей за пропонованим текстом.

2. Запис рівнянь за пропонованим текстом і розв'язання їх.

3. Складання алгебраїчних виразів із двома компонентами з подібними математичними відношеннями, які представляють частини умови задачі.

4. Складання алгебраїчних виразів із двома компонентами з різними математичними відношеннями, які представляють частини умови задачі.

5. Складання алгебраїчних виразів із трьома компонентами з різними математичними відношеннями, які представляють частини умови задачі.

6. Вибір невідомого для позначення невідомого в умовах задач із декількома невідомими.

7. Об'єднання окремих алгебраїчних виразів у рівняння.

На підготовчому етапі до розв'язування задач алгебраїчним способом доцільно пропонувати дітям завдання на вміння записати рівності, рівняння, розв'язати рівняння. Наприклад:

1. *Записати рівності:*

Сума чисел 5 і 3 дорівнює 8;

Число 9 більше від числа 3 на 6;

Число 4 менше від числа 8 на 4;

Різниця чисел 9 і 5 дорівнює 4;

Різницю чисел 12 і 7 збільшити у 3 рази тощо.

2. *Записати рівняння та розв'язати їх:*

Сума числа 5 і x дорівнює 12;

x більше 9 на 4;

x менше 14 на 6;

Число 9 більше ніж x у 5 разів тощо.

На третьому етапі дітям пропонується висловлення виду: «У Тетянки декілька цукерок, а в Іринки на 2 більше», а потім таке речення: «У Тетянки декілька цукерок, а в Іринки на 4 більше». У першому висловленні виділяються елементи: ?

– кількість цукерок у Тетянки; $? + 2$ – кількість цукерок в Іринки. Потім учитель наголошує, що замість $?$ зручно ставити літери латинського алфавіту: x, y, a, b . Робляться записи: $x, x + 2; x, x + 4$.

У ході складання алгебраїчних виразів у дітей виникають деякі труднощі під час перекодування конкретних ситуацій у символічну математичну форму. Ці утруднення долаються по мірі усвідомлення спільного в різному конкретному матеріалі. Для цього розглядається ще низка висловлень із різним конкретним змістом, але однаковими математичними відношеннями: «На першій полиці стоїть декілька книг, а на другій – на 10 книг більше...», «У перший день посадили декілька дерев, а на другий день – на 12 дерев більше...», «У перший день відремонтували декілька стільців, а другого дня – на 15 стільців більше...».

Після порівняння всіх проаналізованих висловлень учні роблять висновок, що в усіх висловленнях є спільне: у першій частині вказується на невідоме число, яке можна позначити буквою x , а в другій частині – друге число, яке можна одержати додаванням до x числа, указанного в реченні (див. табл. 1).

Таблиця 1

Умова задачі	Перше число	Друге число
У ставку плавало декілька качок, а гусей – 8	x	8
Уранці біля причалу було декілька човнів, а ввечері їх стало на 6 човнів більше	x	$x + 6$
Майстер до обіду виготовив декілька деталей, а до кінця зміни на 10 деталей більше	x	$x + 10$
Для оздоблення театрального костюма купили декілька метрів стрічки, а мережива на 3 м більше, ніж стрічки.	x	$x + 3$
У пеналі лежало декілька простих олівців, а кольорових олівців у 4 рази більше	x	$x \cdot 4$

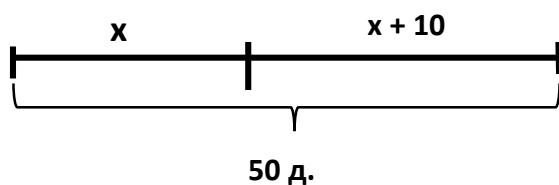
На наступному етапі здійснюється перехід до речень із різними математичними відношеннями. Порівнюючи їх із реченнями, проаналізованими раніше, виділяється спільне в реченнях із різними математичними відношеннями (див. табл. 2).

Таблиця 2

Умова задачі	Перше число	Друге число	Третє число
У ставку плавало декілька качок, а гусей на 8 більше, ніж качок, а лебедів у 2 рази менше, ніж качок	x	$x + 8$	$x : 2$
У магазині було декілька ящиків із яблуками. Ящиків із грушами було на 4 менше, ніж із яблуками, а зі сливами на 5 більше, ніж із яблуками	y	$y - 4$	$y + 5$
У перший день робітник виготовив декілька деталей, другого дня – на 10 деталей більше, ніж у перший день, а третього дня – на 7 менше, ніж у перший.	x	$x + 10$	$x - 7$
Для оздоблення театрального костюма купили декілька метрів стрічки, а мережива у 3 рази більше, ніж стрічки, а намистинок на 2 менше, ніж стрічки.	x	$x \cdot 3$	$x - 2$
Платон заготовив деяку кількість каштанів. Нестор – у 2 рази менше, ніж Платон, а Іванко – у 4 рази більше, ніж Платон.	x	$x : 2$	$x \cdot 4$

Логічним продовженням цього етапу є складання виразів із декількома невідомими, де доводиться вибирати, яке з них зручніше позначити буквою (наприклад, кількість крісел чи кількість рядів, кількість книг на першій полиці чи кількість книг на другій полиці тощо). *Учнів потрібно підвести до висновку, що краще позначати через x те невідоме, яке менше; це менше число можна одразу визначити з умови задачі.*

На сформованому початковому вмінні складати окремі алгебраїчні вирази за умовою задачі базується робота з об'єднання цих виразів у рівняння. Заключний етап будується спочатку на подібних, а потім на різних за змістом і математичних відношеннях задачах. Розпочинати можна з повного тексту задачі, із частин якого уже були складені окремі вирази. «Робітник до обіду виготовив декілька деталей, а після обіду на 10 деталей більше. Усього за зміну робітник виготовив 50 деталей. Скільки деталей робітник виготовив після обіду?». Задача перефразується таким чином: «Робітник до обіду виготовив x деталей, а після обіду – $(x + 10)$ деталей. Усього за зміну він виготовив 50 деталей». Складання рівняння до цієї задачі може викликати в дітей деяке нерозуміння, оскільки відразу два невідомих, суму яких потрібно знайти. Допомогти дітям зрозуміти цю ситуацію допоможе графічна модель.

Далі роботу доцільно проводити за схемою:

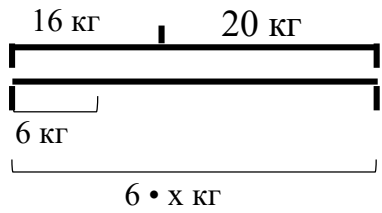
До обіду	i	Після обіду	За зміну	50 д.
Перше число	+	Друге число	=	50 д.
x	+	$x + 10$	=	50 д.

Пропонуємо організацію роботи над складанням рівнянь до деяких задач із математики.

Задача. Учні 3-го класу збирали макулатуру. Дівчатка принесли 16 кг, а хлопчики – 20 кг. Усю макулатуру розклали в коробки, по 6 кг у кожен. Скільки коробок із макулатурою одержали?

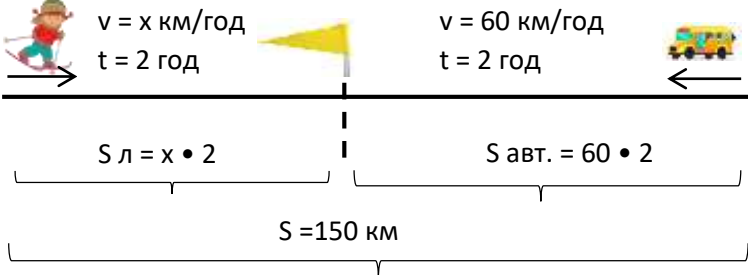
Після вивчення умови задачі, доцільно перекодувати текст мовою алгебри (табл. 3).

Таблиця 3

№ з/п	Запис тексту задачі звичайною мовою	Запис алгебраїчною мовою
1	Одержали коробок	x
2	У всі коробки помістилося кілограмів макулатури	$6 \cdot x$
3	Усього учні 3-го класу принесли кілограмів макулатури	$16 + 20$
4	Складемо та розв'яжемо рівняння, скориставшись графічною моделлю 	$6 \cdot x = 16 + 20$ $6 \cdot x = 36$ $x = 36 : 6$ $x = 6$ Значить, одержали 6 коробок із макулатурою. Відповідь: 6 коробок/

Задача. Із міста до села, відстань між якими 150 км, виїхав автобус зі швидкістю 60 км/год. Одночасно з автобусом із села в місто вийшов лижник і зустрів автобус через 2 год. Знайдіть швидкість лижника (див. табл. 4).

Таблиця 4

№ з/п	Запис тексту задачі звичайною мовою	Запис алгебраїчною мовою
1	За одну годину лижник проходить декілька кілометрів	x
2	За 2 години він пройде у 2 рази більше	$x \cdot 2$
3	Автобус за 2 години проїде по 60 км 2 рази	$60 \cdot 2$
4	Скільки кілометрів лижник і автобус проїхали за 2 год?	$x \cdot 2 + 60 \cdot 2$
5	За 2 години вони разом проїхали 150 км	150
6	Складемо та розв'яжемо рівняння, скориставшись рисунком 	$x \cdot 2 + 60 \cdot 2 = 150$ $x \cdot 2 + 120 = 150$ $x \cdot 2 = 150 - 120$ $x \cdot 2 = 30$ $x = 30 : 2$ $x = 15$, Значить, швидкість лижника 15 км/год Відповідь: 15 км/год швидкість лижника

Задача 467 [3, с. 99]. Сад має форму прямокутника зі сторонами 80 км і 24 км. Половину всієї площі саду засаджено яблунями. Для кожної яблуні відводиться ділянка площею 12 кв. м. Скільки яблунь росте в саду? (див. табл. 5).

Таблиця 5

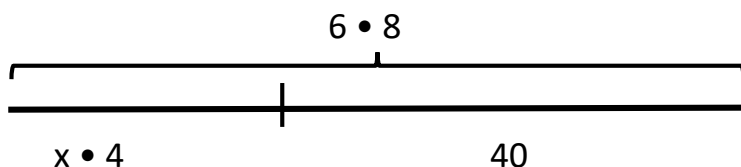
№ з/п	Запис тексту задачі звичайною мовою	Запис алгебраїчною мовою
1	Кількість яблунь у саду	x
2	Площа саду	$80 \cdot 24$
3	Площа, яку займають яблуні (половина площі саду)	$12 \cdot x$

4	Половина площі саду (площа, яку займають яблуні)	$(80 \cdot 24) : 2$
5	Складемо та розв'яжемо рівняння	$12 \cdot x = (80 \cdot 24) : 2$ $12 \cdot x = 960$ $x = 960 : 12$ $x = 480$ Значить, у саду росте 480 яблунь. Відповідь: 480 яблунь

Задача. Майстер працював 8 год, виготовляючи 6 деталей за годину. Учень працював 4 год і виготовив на 40 деталей менше, ніж майстер. Скільки деталей за годину роботи виготовляв учень?

	Продуктивність праці	Час роботи	Загальний виробіток
Майстер	6 деталей	8 год	$6 \cdot 8$ ←
Учень	x деталей	4 год	$x \cdot 4$, на 40 деталей менше, ніж

Для кращого розуміння змісту задачі доцільно зробити графічну модель.

За умовою задачі та її графічною моделлю можна скласти різні рівняння.

I спосіб
 $6 \cdot 8 - x \cdot 4 = 40$

II спосіб
 $x \cdot 4 = 6 \cdot 8 - 40$

III спосіб
 $x \cdot 4 + 40 = 6 \cdot 8$

У підручниках із математики різних авторських колективів пропонуються задачі, які потрібно розв'язати алгебраїчним способом [1, с. 91, 101; 3, с. 105; 4, с. 40 – 44]. Наприклад (див. рис. 1).

Рисунок 1

А. Заїка. Математика, 4 клас 427. Склади і розв'яжи рівняння. а) Сума числа x і різниці чисел 29 104 і 21 705 дорівнює 50 000. б) Якщо від 10 000 відняти задумане число, то отримаємо частку чисел 8800 і 4. 470. Першого дня велосипедист проїхав 30 км за 2 год. Скільки кілометрів проїде велосипедист другого дня за 3 год, якщо їхатиме з такою самою швидкістю? Поясни, як складено вираз для розв'язання задачі. $(30 : 2) \cdot 3$ А чи можна розв'язати задачу, складаючи такі рівняння? Що позначили в рівняннях буквою x? $x : 3 = 30 : 2$ $30 : 2 = x : 3$	С.Скворцова, О. Онопрієнко. Математика, 4 кл. 2) Катаючи однакову кількість туристів щодня, кінний екіпаж за 3 дні перевіз 96 осіб. Скільки туристів покатає кінний екіпаж за 9 днів, якщо щодня перевозитиме на 2 туриста менше? Тарас розв'язав задачу 1 алгебраїчним методом. Чи можна погодитись із хлопчиком? <table border="1"> <tr> <th></th> <th>Продуктивність праці (т.)</th> <th>Час роботи (дн.)</th> <th>Загальний виробіток (т.)</th> </tr> <tr> <td>I</td> <td>$96 : 3$</td> <td>3</td> <td>96</td> </tr> <tr> <td>II</td> <td>$x : 9$</td> <td>9</td> <td>x</td> </tr> </table> $x : 9 = 96 : 3$ $x : 9 = 32$ $x = 32 \cdot 9$ $x = 288$ 5 Прокоментуй розв'язання задач. 1) 5 волоських горіхів важать 100 г. Скільки волоських горіхів у пакеті масою 280 г?		Продуктивність праці (т.)	Час роботи (дн.)	Загальний виробіток (т.)	I	$96 : 3$	3	96	II	$x : 9$	9	x
	Продуктивність праці (т.)	Час роботи (дн.)	Загальний виробіток (т.)										
I	$96 : 3$	3	96										
II	$x : 9$	9	x										

Н. Листопад. Математика, 4 кл.

495. За даними таблиці склади задачі. Розв'яжи їх за допомогою рівняння.

Довжина	Ширина	Площа
?	9 м	117 м ²
13 м	?	117 м ²

Маса 1 горіха (г)	Кількість горіхів (шт.)	Загальна маса (г)
100:5	5	100
$280:x$	x	280

$280:x = 100:5$
 $280:x = 20$
 $x = 280:20$
 $x = 14$

2) Маса 45 мигдалевих горіхів становить 50 г. Скільки мигдалевих горіхів у пакеті масою 200 г?

Стільки ж
 $x:45 = 50:200$
 $x:45 = 200:50$
 $x:45 = 4$
 $x = 4 \cdot 45$
 $x = 180$

Зазвичай алгебраїчний метод розв'язування задач у початкових класах вводить з метою ознайомлення. Цілеспрямовану роботу з навчання розв'язувати задачі алгебраїчним способом доцільно розпочинати з другого півріччя третього класу. До цього часу в дітей сформується достатній математичний досвід з осмислення суті арифметичних дій, розуміння зв'язку між компонентами та результатом арифметичних дій, уміння розв'язувати рівняння тощо.

Під час складання рівнянь до різних за змістом, структурою, типом задач виділяються подібні дії (часткові узагальнення), а саме:

- виокремити невідоме в умові задачі, позначити його буквою латинською алфавіту;
- установити зв'язок між відомою і невідомою величиною;
- знайти величину, яка виражається через невідому і відому величини;
- поставити знак рівності між новими величинами.

Поступово в дітей виробляються узагальнені способи розв'язування задач за допомогою складання рівнянь з одним невідомим. Цей процес буде більш успішним, якщо під час складання рівнянь поступово переходити від подібних задач до задач різних типів. У процесі такої цілеспрямованої роботи учні зможуть усвідомити, що до задач із різними умовами можуть бути складені однакові рівняння.

Висновок. Усе зазначене вище підтверджує думку, що навчання молодших школярів розв'язувати текстові задачі способом складання рівнянь позбавить від необхідності запам'ятовувати багато різних арифметичних способів розв'язування задач, які не використовуватимуться в подальшому ні в навчанні, ні в житті, сприятиме розвитку математичного мислення.

Використання запропонованих прийомів роботи *забезпечить* досягнення обов'язкових результатів навчання, формування загальних умінь розв'язувати задачі, *сприятиме* особистісно компетентісному підходу в навчанні молодших школярів, *зумовить* підвищення якості початкової математичної освіти; *допоможе* підвищити математичну культуру педагога та подолати навчальні втрати молодших школярів із математики.

Література

1. Заїка А. Математика: підручник для 4 класу ЗЗСО (у 2-х частинах). Частина 2 / А. Заїка, С.Тарнавська. Тернопіль: Підручники і посібники, 2021. – С. 91, 101.
2. Звіт про результати другого циклу загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти. Що знають і вміють випускники початкової школи із читання та математики та як змінилася ситуація за три роки. – URL: <https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Velykyj-zvit-chastyna-I.pdf> – С. 58-68

3. Листопад Н. Математика: підручник для 4 класу ЗЗСО (у 2-х частинах). Частина 2 / Н. Листопад. – Київ: ОУВЦ Оріон, 2021. – 128 с.
4. Скворцова С. Математика: підручник для 4 класу ЗЗСО (у 2-х частинах). Частина 1 / С.О. Скворцова, О.В. Онопрієнко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. – С. 40 – 44
5. Скворцова С. О. Нова українська школа: методика навчання математики у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів: навч.-метод. посіб. / С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко. – Харків : Вид-во «Ранок», 2020. – 320 с.
6. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3 – 4 клас. – URL: <https://mon.gov.ua/> – С. 52 – 59.

Формування ключових компетентностей учнів початкових класів на уроках читання під час дистанційного навчання

Світлана ЛОГВИНЕНКО,
учитель початкових класів,
комунального закладу «Харківська гімназія № 145
Харківської міської ради», учитель II категорії
sveta21226@gmail.com

У статті підкреслено ключову роль літератури у формуванні національної свідомості та духовності українського народу. Автор акцентує увагу на необхідності розвитку навичок усвідомленого читання у школярів/школярок, що є одним із найважливіших завдань сучасної освіти. Особлива увага приділяється формуванню читацької компетентності молодших школярів/школярок як основи їхнього мовленнєвого та інтелектуального розвитку, а також здатності емоційно сприймати твори, аналізувати їх та застосовувати знання на практиці. У зв'язку з викликами дистанційного навчання, зумовленими війною, представлені практичні методи та вправи для розвитку читацької компетентності, зокрема артикуляційна зарядка, робота з пропущеними та «прихованими» словами, а також використання інтернет-ресурсів. Наголошено на важливості врахування індивідуальних особливостей дітей та необхідності адаптації навчального процесу до потреб нового покоління.

Ключові слова: література, читання, читацька компетентність, Нова українська школа (НУШ), компетентнісний підхід, усвідомлене читання, розвиток мовлення, дистанційне навчання, методи навчання, вправи з читання.

*Книги — морська глибина,
Хто в них пірне аж до дна,
Той, хоч і труду мав досить,
Дивнії перла виносить.*
І. Я. Франко

Література відіграє вирішальну роль у формуванні національної свідомості українського народу та збагаченні його духовності. Проте, щоб вона ефективно виконувала свою виховну функцію, необхідно розвивати навички осмисленого читання художніх творів, сприяти правильному сприйняттю дійсності та захочувати наслідування позитивних героїв.